

P6_TA(2006)0503

Iraan

Euroopa Parlamendi resolutsioon Iraani kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Iraani kohta, eriti inimõiguste osas;
- võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelist pakti ning lapse õiguste konventsiooni, milledes Iraan on osaline;
- võttes arvesse ELi ja Iraani inimõigustealast dialoogi;
- võttes arvesse ELi kaheksandat inimõiguste aastaaruannet (2006), mille nõukogu võttis vastu 17. oktoobril 2006. aastal;
- võttes arvesse ELi eesistujariigi 20. detsembri 2005. aasta avaldust ELi ja Iraani inimõigustealase dialoogi kohta;
- võttes arvesse nõukogu 10.-11. aprilli, 15.-16. mai ja 17. juuli 2006. aasta järeldusi, nõukogu 26. juuli 2006. aasta avaldust sõnavabaduse kohta, nõukogu 5. mai 2006. aasta avaldust inimõiguste kohta Iraanis, nõukogu 24. augusti 2006. aasta avaldust Akbar Mohammadi surma ja Manouchehr Mohammadi vangistamise kohta ning nõukogu 5. oktoobri 2006. aasta avaldust ajakirjandusvabaduse kohta;
- võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõiget 5,

Üldine olukord

- A. arvestades, et kodanikuõiguste ja poliitiliste vabaduste teostamise olukord Iraanis on viimase aasta jooksul pärast 2005. aasta juunis toimunud presidendivalimisi halvenenud, hoolimata Iraani ametivõimude mitmetest lubadustest neid universaalseid väärtusi edendada;
- B. arvestades, et Iraan on mitmetes asjakohastes rahvusvahelistes õigusaktides kohustunud inimõigusi ja põhivabadusi edendama ja kaitsma;

Poliitvangid

- C. arvestades, et Iraani ametivõimud on teatanud, et kohtunike poolt ettevalmistatud aruandes on esitatud üksikasjalikke tõendeid inimõiguste rikkumiste, sealhulgas vanglates ja kinnipidamiskeskustes viibivate vangide ja kinnipeetavate piinamise ja väärkohtlemise kohta, kuid milles ühtlasi kinnitatakse, et on võetud meetmeid osutatud probleemide lahendamiseks;

- D. arvestades, et vangide piinamine ja väärkohtlemine, üksikvangistus, ebaseaduslik kinnipidamine, julmad, ebainimlikud ja alandavad karistusviisid ning riigiametnike karistamatus on sellegipoolest endiselt laialt levinud;
- E. tundes muret, et president Ahmadinejad kuulutas 2006. aasta augustis ebaseaduslikuks organisatsiooniks inimõiguste kaitse keskuse (CDHR), mille üks kaasasutaja 2003. aastal oli Nobeli rahupreemia laureaat Shirin Ebadi, kes tagas ka Zahra Kazemi, Akbar Ganji ja Abdulfatah Soltani tasuta õiguskaitse, ning siseministerium on ähvardanud tegevuse jätkajaid karistada;

Alaealiste õigusrikkujate karistamine

- F. tundes sügavat murest üha suurema arvu teadete pärast alaealistele õigusrikkujatele surmanuhtluse määramise ja nende hukkamiste kohta, märkides sealjuures, et Iraanis leiab aset kõige suurem arv alaealiste hukkamisi maailmas;

Vähemuste õigused

- G. arvestades, et Iraani põhiseaduses nähakse ette teatavad vähemuste õigused, nagu õigus oma keelele, kuid samal ajal ei ole selliseid õigusi võimalik enamasti praktikas teostada; arvestades, et vähemusrühmad on viimastel kuudel korraldanud meeleavaldusi, nõudes võimalust nimetatud õigusi teostada, mis on kaasa toonud osalejate ulatuslikke vangistamisi;
- H. arvestades, et riigile kuuluv päevaleht solvas 2006. aasta mais ajalehes avaldatud karikatuurides avalikult Iraani suurimat rahvusvähemust asereid; arvestades, et jätkub teiste vähemuste, näiteks kurdide ja valdavalt etnilistest araablastest elanikkonnaga Khūzestāni provintsi pealinna Ahvāzi ümbruskonna elanike diskrimineerimine ja ahistamine nende religioosse või etnilise tausta tõttu, keda ÜRO eluaseme eriraportööri Miloon Kothari väidete kohaselt asustatakse näiteks oma küladest ümber ning osa neist viibib vangistuses või on neile mõistetud surmanuhtlus;

Usuvabadus

- I. arvestades, et peale islami tunnustatakse seaduslikult religioonina ainult zoroastrismi, ristiusku ja judaismi, ning tunnustamata religioonide järgijaid, näiteks bahaiste ja sufiste diskrimineeritakse ja represseeritakse vägivalda kasutades; arvestades, et eelkõige bahaistid puudub võimalus oma religiooni järgida ning lisaks on nad seetõttu jätetud ilma kõikidest kodanikuõigustest, nagu õigus omandile ja juurdepääas kõrgharidusele;
- J. arvestades, et ohustatud on isegi Iraani teokraatlikku režiimi vastustavad vaimulikud, nagu kinnitab ajatolla Sayed Bouroujerdi juhtum, kes vahistati koos oma pooldajatega 2006. aasta oktoobris ning neid peetakse siiani vangistuses;

Ajakirjandusvabadus

- K. tundes eriti muret sagenevate teadete pärast ajakirjanike, küberajakirjanike ja ajaveebi pidajate omavoliliste vahistamiste ja ähvardamise kohta; arvestades, et alates aasta algusest on teadete kohaselt vahistatud vähemalt 16 ajakirjanikku, millega kuulub Iraan ajakirjanike tagakiusamise ning ajakirjandusvabaduse piiramise osas halvimate riikide

hulka maailmas, kus on suletud praktiliselt kõik kriitiliselt meelestatud ajalehed ja *online*-ajakirjad ning mis hõlmab ka ajakirjanike pereliikmete ahistamist, ajakirjanike reisimiskeeldusid ning paraboolantennide konfiskeerimist;

- L. arvestades, et vastavalt teadetele filtreerivad Iraani võimud järjest enam veebilehti ja blokeerivad juurdepääsu mitmekümnele *online*-väljaandele ning poliitilistele, sotsiaalsetele ja kultuuriteemalistele ajaveebidele; arvestades, et Interneti vaba kasutamist takistades võtavad Iraani võimud Iraani üldsuselt ainsa võimaluse pääseda juurde tsenseerimata teabele;

Naiste õigused

- M. arvestades, et Iraan ei ole ikka veel ÜRO naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist käsitleva konventsiooni liikmesriik;
- N. arvestades, et õiguslike reforme ja naiste diskrimineerimise lõpetamist pooldavaid meelavaldusi on laiali aetud ning osalejaid on vahistatud, kuigi nad on hiljem vabastatud;

Muude õiguste rikkumine

- O. arvestades, et president Mahmoud Ahmadinejad nõudis 2006. aasta septembris avalikult ülikoolide puhastamist liberaalsetest ja ilmalikest õppejõududest, samas kui Iraani valitsus takistab üha enam üliõpilastel kõrghariduse omandamist, vaatamata sellele, et nad on läbinud sisseastumiseksamid, ning kohtunikud on viimase aasta jooksul mõistnud kohut paljude üliõpilaste üle ja määranud neile vanglakaristusi, trahve või piitsutamist;
- P. arvestades, et inimesi siiani vangistatakse ja mõnikord ka hukatakse inimesi seksuaalkuritegude eest, sealhulgas täiskasvanud vallaliste ja homoseksuaalsete inimeste vastastikusel nõusolekul toimuvate seksuaalsuhete eest;
- Q. arvestades, et Iraan oli 2005. aastal täideviidud hukkamiste osas maailmas teisel kohal, kus ajavahemikul 2005. aasta oktoobrist kuni 2006. aasta septembrini mõisteti teadaolevalt 282 inimesele surmanuhtlus, millest 111 viidi täide; tundes lisaks suurt muret, et 2002. aasta detsembris kehtestatud moratoriumile vaatamata määratakse siiani surmanuhtlust kivideks surnuks pildumise teel, eelkõige naiste seksuaalsete väärtegude eest;
- R. võttes arvesse Iraani Islamivabariigi peakohtuniku 2004. aasta aprilli teadet, et piinamine kavatakse keelustada, ning sellele järgnenud õigusaktide reformimist Iraani parlamendi poolt, mille kaitsenõukogu 2004. aasta mais heaks kiitis;
- S. arvestades, et 2006. aasta detsembris toimuvad nn asjatundjate kogu – vaimulikkonna tugisamba, mis valib kõrgeima juhi ja teostab järelevalvet tema töö üle – ja nõukogu valimised; arvestades, et nõukogu valimiste kohta on teateid, et Rey ja Shemiranati valimisringkonnas on keeldutud kandidaatide registreerimisest, ning reformistid on ähvardanud ekspertide kogu valimisi boikoteerida, kui kõikidel kandidaatidel ei lubata osaleda;

- T. tundes sügavat muret rahvusvaheliste standardite mittetäitmise pärast kohtute haldamisel ning seaduslike menetluste tagatiste ja rahvusvaheliselt tunnustatud õiguslike tagatiste puudumise pärast;

Rahvusvaheliste kohustuste rikkumine

- U. arvestades, et Iraan ei ole nõustunud 2002. aastal sisse seatud ELi ja Iraani inimõigustealase dialoogi järjekordse vooruga ning et ta loobus pärast 14.–15. juunil 2004. aastal toimunud neljandat vooru osalemisest, vaatamata ELi korduvatele jõupingutustele möödunud ja käesoleval aastal pakkuda välja kuupäevi viiendaks vooruks;
- V. arvestades, et ELi suhted Iraaniga on tuginenud kolmeosalisel lähenemisviisil, mida iseloomustavad läbirääkimised kaubandus- ja koostöölepingu sõlmimise üle, poliitiline dialoog ja inimõigustealane dialoog, ning arvestades, et poliitiline dialoog on peatatud Iraani praeguse seisukoha tõttu seoses tema tuumaprogrammiga,

Üldine olukord

1. väljendab tõsist muret seoses inimõiguste olukorra halvenemisega Iraanis pärast president Ahmadinejadi ametisse asumist 2005. aasta juunis;
2. kutsub Iraani üles tagama kõikidele inimestele võimalus oma kodanikuõigusi ja poliitilisi vabadusi teostada ning loodab, et Iraani võimud täidavad oma lubadused edendada universaalseid väärtusi, mida Iraan on kohustatud tegema rahvusvaheliste lepingute kohaselt, mille ta on ratifitseerinud;

Poliitvangid

3. kutsub Iraani võime üles kiirendama intellektuaalide ja poliitiliste aktivistide kahtlaste surmade ja tapmiste uurimist, tooma nende arvatavad toimepanijad kohtu ette ning tagama tingimusteta piisava meditsiiniabi halva tervisliku seisundiga vangidele;
4. kutsub Iraani võime üles tingimusteta vabastama kõik süümevangid, sealhulgas Keyvan Ansari, Keyvan Rafii, Kheirollah Derakhshandi, Abolfazl Jahandari ja Koroush Zaimi;
5. tervitab sellega seoses endise Iraani parlamendiliikme Sayed Ali Akbar Mousavi-Kho'ini hiljutist vabastamist, samuti Ramin Jahanbegloo ja Akbar Ganji varasemat vabastamist; loodab, et Akbar Ganji, kes kutsuti oktoobris külaskäigule Euroopa Parlamenti, saab vabalt ja ilma igasuguste takistusteta Iraani tagasi pöörduda;

Alaealiste õigusrikkujate karistamine

6. on šokeeritud seoses asjaoluga, et siiani leiab aset alaealiste hukkamise juhtumeid ja karistamist kividega pildumise teel ning et valitsuse kinnitustele vaatamata on vähemalt kaks karistust kividega pildumise teel täide viidud;
7. mõistab otsustavalt hukka surmanuhtluse kui sellise, eriti surmanuhtluste määramise alaealistele õigusrikkujatele ja nende täideviimise, ning kutsub Iraani võime üles

austama selliseid rahvusvaheliselt tunnustatud õiguslikke tagatise alaealiste suhtes nagu ÜRO lapse õiguste konventsioon;

Vähemuste õigused

8. kutsub Iraani võime üles järgima rahvusvaheliselt tunnustatud õiguslikke tagatise ametlikult tunnustatud või muudesse usuvähemustesse kuuluvate inimeste suhtes; mõistab hukka vähemuste õiguste praeguse mitteaustamise ja nõuab, et vähemustel võimaldataks teostada kõiki Iraani põhiseaduses ja rahvusvahelises õiguses sätestatud õigusi; kutsub Iraani võime üles kaotama kõik diskrimineerimise vormid religioosel või etnilisel alusel ning vähemustesse kuuluvate inimeste, sealhulgas kurdide, aserite, araablaste ja belutšide suhtes;
9. tunneb jätkuvalt muret kohtuasjas asereid kaitsnud ja 14. juunil 2006 kadunuks jäänud advokaadi Saleh Kamrani saatuse pärast; kutsub Iraani võime üles peatama viivitamatult araablaste Abdullah Suleymani, Abdulreza Sanawati Zergani, Qasem Salamati, Mohammad Jaab Pouri, Abdulamir Farjallah Jaabi, Alireza Asakrehi, Majed Alboghbaishi, Khalaf Derhab Khudayrawi, Malek Banitamimi, Sa'id Saki ja Abdullah Al-Mansouri eesseisev hukkamine;

Ajakirjandusvabadus

10. tuletab Iraani valitsusele meelde tema kohustusi kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti osalisena tagada põhilised inimõigused, sealhulgas arvamussvabadus, ning nõuab kõikide vangistatud ajakirjanike ja ajaveebide pidajate, sealhulgas Motjaba Saminejadi, Ahmad Raza Shiri, Arash Sigarchi ja Masoud Bastani vabastamist;
11. mõistab hukka küberajakirjanike ja ajaveebi pidajate vahistamised ja vangistamise ning mitmete *online*-väljaannete, ajaveebide ja veebilehtede paralleelse tsenseerimise, kuna need on kõige vähem tsenseeritud uudisteallikas Iraani rahva jaoks; mõistab samuti hukka ajakirjanike omavoliliste vahistamiste laine ning Iraani meediakanalite tõsise piiramise ja eriti nende sulgemise;
12. kutsub Iraani parlamenti üles muutma Iraani ajakirjandusseadust ja kriminaalseadustikku, et viia need kooskõlla kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise paktiga, ning sealhulgas tühistama kõik kriminaalsätted, mis käsitlevad rahumeelset arvamus avaldamist, kaasa arvatud ajakirjanduses;

Usuvabadus

13. kutsub Iraani ametivõime üles tühistama kõik religioonil põhinevad diskrimineerimisvormid; eelkõige nõuab bahaismi praktiseerimise faktilise keelu tühistamist;
14. tunneb muret seoses kahe advokaadi Farshid Yadollahi ja Omid Behrouzi vahistamisega, kellele määrati vanglakaristus sufistide kaitsmise eest Qomis; väljendab samuti muret ajatolla Sayad Hossein Kazemeyni Boroujerdi ohutuse pärast, kes on

aastaid pooldanud religiooni eraldamist riigi poliitilisest alusest ning kes vahistati väidetavalt koos enam kui 400 poolehoidjaga;

Naiste õigused

15. väljendab muret naiste jätkuva diskrimineerimise pärast nii seadustes kui ka praktikas, vaatamata teatud edusammudele; mõistab hukka naiste vastu suunatud vägivalda ja diskrimineerimise Iraanis, mis on jätkuvalt tõsine probleem; mõistab hukka vägivalda kasutamise Iraani julgeolekujõudude poolt naiste vastu, kes aasta algul, 8. märtsil 2006. aastal kogunesid tähistama rahvusvahelist naistepäeva; mõistab hukka ka naiste seadusliku diskrimineerimise lõpetamist taotlevate naiste ja meeste 12. juuni 2006. aasta rahumeelse meeleavalduse vägivaldse katkestamise Iraani julgeolekujõudude poolt;
16. nõuab otsustavalt, et Iraan allkirjastaks konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide kaotamise kohta ning naiste ametlik täisealiseks saamise iga viidaks 18 eluaastale;

Muude õiguste rikkumine

17. mõistab otsustavalt hukka president Mahmoud Ahmadinejadi avaliku üleskutse puhastada ülikoolid liberaalsetest ja ilmalikest õppejõududest ning nõuab, et kõikidel ametist kõrvaldatutel võimaldataks tagasi pöörduda ja jätkata õpetamist akadeemilise vabaduse põhiliste õiguste kohaselt;
18. taunib otsustavalt asjaolu, et üliõpilasaktivist Akbar Mahdavi Mohammadi ja poliitvang Valiollah Feyzi surid näljastreigi tagajärjel, ning nõuab Manoucher Mohammadi vabastamist; nõuab, et üliõpilastel ei takistataks kõrghariduse omandamist nende rahumeelse poliitilise tegevuse tõttu;
19. nõuab, et täiskasvanud vallaliste inimeste vastastikusel nõusolekul toimuvad seksuaalsuhted ei oleks karistatavad; nõuab samuti, et inimesi ei vangistataks ega hukataks nende seksuaalse sättumuse pärast;
20. kutsub Iraani võime üles esitama tõendeid, et nad rakendavad moratoriumit kividega surnuks pildumisele, ning nõuab väljakuulutatud, Iraani parlamendis vastuvõetud ja kaitsenõukogus heakskiidetud piinamise keelustamise viivitamatut ja ranget rakendamist; nõuab samuti Iraani islamikriminaalseadustiku reformimist, et kaotada kividega surnuks pildumine;
21. tunneb sügavat muret, et taas kord ei ole kandidaatidel võimalik lähenevateks valimisteks registreeruda ning et reformistid boikoteerivad valimisi ebademokraatlike menetluste tõttu kandidaatide valimisteks ülesseadmisel;
22. kutsub Iraani võime üles tegema jõupingutusi, et tagada seaduslike menetluste ja läbipaistva kohtumõistmise rakendamine kohtunike poolt ning kaitseõiguse järgimine ja kohtuotsuste erapooletus kõikides kohtutes;

Euroopa algatused

23. kutsub Iraani üles taasalustama Euroopa Liiduga ELi-Iraani inimõigustealast dialoogi ning palub nõukogul ja komisjonil jälgida hoolikalt arenguid Iraanis ning tõstatada ELi-Iraani majandus- ja kaubandussuhete edusammude põhilise tingimusena inimõigustealase dialoogi raames konkreetseid inimõiguste rikkumisi;
24. palub komisjonil tihedas koostöös Euroopa Parlamendiga kasutada tõhusalt uut Euroopa demokraatia ja inimõiguste rahastamisvahendit, et tagada demokraatia ja inimõiguste järgimine Iraanis, näiteks tsenseerimata meedia toetamise abil;
25. palub nõukogul uurida, kuidas oleks Euroopa Parlamendil võimalik osaleda terrorismivastaste erimeetmete rakendamist käsitleva nõukogu 27. detsembri 2001. aasta ühise seisukoha nr 2001/931/ÜVJP¹ korrapärases ajakohastamises, võttes arvesse arenguid alates 2001. aastast;
26. tervitab *Majlis*'e delegatsiooni esimest visiiti Euroopa Parlamenti oktoobris ning avaldab lootust, et sellised tulemuslikud külastused ning ka käesolev resolutsioon moodustavad osa püsivast dialoogist, mis toob kaasa Iraani ja Euroopa Liidu järk-järgulise lähenemise ÜRO hartas ja konventsioonides sätestatud ühiste väärtuste alusel;

o

o o

27. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO peasekretärile, ÜRO inimõiguste komisjonile, Iraani ülemkohtu esimehele ning Iraani Islamivabariigi valitsusele ja parlamendile.

¹ EÜT L 344, 28.12.2001, lk 93.